

УДК 338.24.021

Назаренко Юрій Юрійович*Здобувач кафедри менеджменту в будівництві*

Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ НАРОЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

Анотація. Обґрунтовано напрями економічної безпеки підприємства задля нарощення його ефективної роботи на ринку через системну методіку управління ресурсною складовою.

Ключові слова: економічна безпека; ефективність; напрями економічної безпеки; ресурсна складова; моделювання; моніторинг

Аннотация. Обоснованы направления экономической безопасности предприятия для наращивания его эффективной работы на рынке через системную методіку управления ресурсной составляющей.

Ключевые слова: экономическая безопасность; эффективность; направления экономической безопасности; ресурсная составляющая; моделирование; мониторинг

Abstract. The system of providing economic security associated with the solution of complex problems of economic, legal and law enforcement nature, protection of economic interests and property rights of enterprises. The urgency of the problem of economic security requires the creation of every enterprise's own security. The article justified areas of economic security for its effective augmentation in the market due to a system resource management component method. Directions efficient operation of businesses make it possible to conclude that economic security and efficiency of enterprise define a coherent complex system that requires regulatory mechanism, and thus should have functional management options that enable not only influence, determine and state, but also to predict the time competitiveness businesses in the market. Since the main purpose of the operation of any business is profit, it is this index is a quantitative analysis instrument for the final state of the system regarding its economic system. Therefore, we determine that economic security is an integral component (element) efficient operation of businesses through its resource component.

Keywords: economic security; efficiency; areas of economic security; resource component; modeling; is monitoring

Постановка проблеми та її актуальність

Система забезпечення економічної безпеки пов'язана з вирішенням комплексу завдань економічного, правового і правоохоронного характеру, захистом економічних інтересів і прав власності підприємств. Актуальність самої проблеми економічної безпеки вимагає створення на кожному підприємстві власної системи безпеки. Однак велика кількість підприємств (особливо малого та середнього бізнесу) не мають ні системи, ні стратегії, ні спеціальних служб для її забезпечення. Разом із проблемою забезпечення результативність функціонування системи економічної безпеки виникає й проблема розробки методичних підходів до її формування.

Головна мета управління економічною безпекою – забезпечення найефективнішого функціонування, найпродуктивнішої роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпечення певного рівня трудового життя персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також постійного стимулювання нарощування наявного потенціалу та його стабільного розвитку.

Тому, під поняттям «економічна безпека підприємства» будемо розуміти – сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів, взаємодія яких призводить до нарощення ефективності роботи підприємства в системі замовник – споживач – держава.

Аналіз основних досліджень

Різні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємства та удосконалення управління нею досліджено у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема: визначення змісту економічної безпеки підприємства, аналіз загроз та індикаторів економічної безпеки висвітлено в працях: О. Ф. Белова, О. І. Барановського, М. А. Бендикова, М. М. Єрмошенка, Я. А. Жаліла, Т. Т. Ковальчука, Г. В. Козаченка, Н. О. Лоханова, О. М. Ляшенко, В. І. Мунтіяна, Є. А. Олейнікова, Г. А. Пастернак-Таранушенка, С. К. Реверчука та ін.; проблеми економіко-математичного моделювання процесу управління економічною безпекою підприємства і прогнозування її рівня досліджують такі вчені, як В. М. Вовк, В. М. Геєць, В. В. Здрок, Т. С. Клебанова, Ю. Г. Лисенко, В. С. Пономаренко, А. І. Татаркін, О. І. Черняк, В. Є. Юринець та ін.; застосуванню математичних моделей як засобу підтримки прийняття рішень присвячені дослідження таких українських вчених: В. В. Вітлінського, В. М. Вовка, В. Я. Заруби, М. М. Іванова, К. Ф. Ковальчука, Ю. Г. Лисенка, Л. Н. Сергєєвої, В. М. Порохні, О. І. Черняка та багатьох інших.

Однак, незважаючи на появу багатьох досліджень, низка аспектів цієї актуальної проблеми залишається недостатньо вивченою:

- практично відсутній єдиний підхід до розуміння самої категорії «економічна безпека підприємства»;
- частково сформульовано принципи управління станом економічної безпеки підприємств;
- не визначено завдання як усієї системи управління, так і зокрема управлінських функцій з точки зору їх орієнтації на цілі забезпечення стану економічної безпеки підприємства;
- остаточно не відпрацьований механізм управління станом економічної безпеки підприємства.

Мета статті

Метою даної статті є визначення та обґрунтування основних напрямів економічної безпеки функціонування підприємства в ринку через призму його ефективності.

Основний матеріал

Системний підхід до економіки як об'єкта дослідження має ряд значних переваг порівняно з іншими методами. Він уможливорює виявлення всієї сукупності взаємодіючих елементів господарського механізму в їх єдності та взаємообумовленості й у

той же час розуміння реального місця та значення кожного компонента системи в структурній ієрархії.

Згідно з системним підходом до дослідження економічних систем можна виділити три основні завдання системного аналізу щодо економічної безпеки підприємства:

- по-перше, це вивчення інформаційного аспекту, який охоплює дослідження усієї сукупності питань організації «сигнальної» підсистеми, що забезпечує функціонування системи як єдиного цілого;
- по-друге, виявлення проблем управління, оскільки розвиток економічної системи є цілеспрямованим;
- по-третє, це моделювання систем.

Отже, проаналізувавши всі основні напрямки економічної безпеки підприємства, треба констатувати необхідність розгляду ефективності роботи підприємства через призму економічної безпеки його господарської діяльності з обов'язковим використанням основ системного підходу. А це, в свою чергу дозволяє виділити основні напрямки економічної безпеки підприємства, такі як: *законодавчий; галузевий; міжнародний; інноваційний з обов'язковим розрізом в часі, що обґрунтовує поняття ризику.*

Запропоновані напрямки економічної безпеки підприємства дають можливість встановити зв'язки з поняттям ефективності роботи підприємства (рисунок).

Визначені напрями ефективної роботи підприємства дають можливість констатувати, що економічна безпека та ефективність підприємства визначають цілісну складну систему, що вимагає регуляторного механізму, а значить повинна мати функціональні параметри управління, що дають можливість не тільки впливати, визначати та констатувати, але й *прогнозувати* в часі конкурентоздатність підприємства в ринку.

Саме забезпечення ефективності роботи підприємства через нарощення конкурентоздатності, що безумовно, по суті, вимагає постійної фінансової стабільності дає можливість визначити зазначені напрями економічної безпеки підприємства через розроблену методику системного аналізу діяльності підприємства, що складається з таких основних етапів:

- 1) вивчення специфіки діяльності підприємства, сегмента, який воно займає на ринку, його штатного розпису;
- 2) аналіз зовнішніх і внутрішніх умов функціонування підприємства та вивчення інформації про кризові ситуації, їхні причини і шляхи врегулювання;
- 3) аудит наявних засобів аналіз їх відповідності виявленим загрозам;

4) моделювання системи економічної безпеки підприємства:

- розробка плану усунення виявлених під час аудиту недоліків;

- підготовка пропозицій щодо удосконалення системи економічної безпеки (у т.ч. створення служби безпеки на підприємстві, якщо такої не існувало, чи системи безпеки на її базі, визначення механізмів її забезпечення та розробка організаційної структури управління системою);

- розрахунок усіх видів необхідних ресурсів; планування щомісячних витрат на забезпечення функціонування системи економічної безпеки (бюджет);

5) затвердження керівництвом моделі нової системи та бюджету на її утримання;

6) етап формування нової системи економічної безпеки;

7) оцінка ефективності сформованої системи, а також її удосконалення.

Визначена методика не тільки дозволяє встановити системні взаємозв'язки між економічною безпекою підприємства та ефективністю його роботи, але й дозволяє промоніторити наявний рівень економічної безпеки підприємства в ринку через процес моделювання.

Визначені напрями економічної безпеки обґрунтовують «економічну безпеку підприємства» як – сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів,

взаємодія яких призводить до нарощення ефективності роботи підприємства в системі замовник – споживач – держава. Адже, саме визначені напрями дають можливість:

- задіяти державні регуляторні механізми ринку, а значить варіанти функціонування підприємства на ринку та його цілі;

- дослідити класи взаємозв'язків підприємства, що дасть можливість визначити основні механізми функціонування підприємства;

- промоделювати (проаналізувати, констатувати, спрогнозувати) роботу підприємства в часі через наявну ресурсну складову.

Висновки

Оскільки, головна мета функціонування будь-якого підприємства є отримання прибутку, то саме даний показник є кількісним важелем для аналізу кінцевого стану системи щодо її економічної системи. Тому, визначаємо, що економічна безпека підприємства є невід'ємною складовою (елементом) ефективної роботи підприємства через його ресурсну складову. А це означає системну необхідність моделювання ресурсного стану (якісного та кількісного) підприємства. Тому хід подальших досліджень спрямовано на визначення основних параметрів управління та оптимізаційних функцій рівня економічної безпеки підприємства задля нарощення ефективності його роботи.

Рисунок. Ефективність підприємства в контексті економічної безпеки

Список літератури

1. Пономаренко О. І. Системні методи в економіці, менеджменті та бізнесі: монографія. / О. І. Пономаренко, В. О. Пономаренко – К.: Вид-во Либідь, 1995. – 431 с.
2. Поспелов Д. А. Ситуационное управление: теория и практика: монография/ Д. А. Поспелов. – М.: Наука, 1986. – 288 с.
3. Прогнозування і розробка програм: методичний посібник / За ред. В. Ф. Беседіна. – К.: Наук. світ, 2000. – 468 с.
4. Проектирование информационных систем с использованием CASE-технологий: Учеб. пособие / Санкт-Петербургский гос. ун-т водных коммуникаций. – СПб.: СПГУВК, 2000. – 172 с.
5. Раскин Л. Г. Анализ сложных систем и элементы теории управления: Монография/ Л. Г. Раскин. – М.: Советское радио, 1976. – 322 с.
6. Советов Б. Я. Моделирование систем: учеб. для вузов. / Б. Я. Советов, С. А. Яковлев. – М.: Высш. шк., 2001. – 343 с.
7. Таха Х. Введение в исследование операций: В 2-х книгах / Х. Таха; Пер. с англ. – М.: Изд-во Мир, 1985.
8. Макаров И. М. Теория выбора и принятия решений. Учеб. пособие. / И. М. Макаров, И. А. Терехов, А. А. Рейтер и др. – М.: Изд-во Наука, 1982. – 328 с.
9. Теория прогнозирования и принятия решений. Учеб. пособие / Под науч. ред. С. А. Саркисяна. – М.: Высш. шк., 1977. – 351 с.
10. Тесля Ю.М., Кубявка Л.Б. Концепція побудови та функції системи протиризикового управління проектами у програмах інформатизації. // Управління розвитком складних систем. – 2014. – №19. – С. 93 – 98.
11. Тесля Ю.М., Руч М.І. Модель динамічних показників для оцінки доцільності та успішності проектів. // Управління розвитком складних систем. – 2014. – №19. – С. 98 – 102.
12. Тесля Ю.Н., Гоц В.В. Математична модель управління інформаційним середовищем девелоперського проекту. // Управління розвитком складних систем. – 2013. – №15. – С. 71 – 77.

References

1. Ponomarenko A.I. System methods in economics, management and business Monograph. / Ponomarenko A.I., Ponomarenko V.A. – K. : Izd Lybed, 1995. - 431 p.
2. Pospelov D.A. Sytuatsyonnoe Management: Theory and Practice: Monohrafiya / D.A. Pospelov. – M. : Nauka, 1986. – 288 p.
3. Forecasting and programming: Toolkit / Ed. V.F. Besedin. - K.: Studies. World, 2000. - 468 p.
4. Designing information systems with Using CASE-technology: Textbook. posobyie / St Peterburhskyy state. University of vodnyh communications. - SPb.: SPHUVK, 2000. - 172 p.
5. Ruskin L. Analysis slozhnyh systems and control theory elements: Monohrafiya / L.G. Ruskin. – M.: The Soviet radio, 1976. - 322 p.
6. Sovetov B.J. Modeling systems: Textbook. for high schools. / B.J. Sovetov, S. Yakovlev. – M.: High society. HQ., 2001. – 343 p.
7. Taha H. Introduction to the Study operations: 2 books / H. Taha; Per. with the English. – M.: Publishing House of Peace, 1985.
8. Makarov I.M. Choice Theory and Adoption decisions. Textbook. posobyie. / Makarov I.M., Terekhov I.A., Reuters A., et al. – M.: Publishing House of Science, 1982. – 328 p.
9. Adoption Theory and prediction solutions. Textbook. posobyie / Under scientific. ed. S. Sargsyan. – M.: Higher School, 1977. – 351 p.
10. Tesla J.M., L.B. Kubyavka. The concept of protyryzykovooho and functions of project management programs information. // Management of complex systems. – 2014. – №19, - P. 93 - 98.
11. Tesla J.M., Ruch M.I. Model of dynamic parameters to assess the feasibility and success of the project. // Management of complex systems. – 2014. – №19. – P. 98 - 102.
12. Tesla J.N., Gotz V.V. Mathematical model of management information environment development project. // Management of complex systems. – 2013. – №15. – P. 71 - 77.

Стаття надійшла до редколегії 04.07.2014

Рецензент: д-р екон. наук, проф. О.А. Бондар, Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ.